

EFICIENȚA ENERGETICĂ : ACTE EUROPENE ȘI LEGISLAȚIA NAȚIONALĂ

BÎRSAN Veaceslav
Conducător: Prof univ. MOGOREANU Nicolae

Universitatea Tehnică a Moldovei

***Abstract:** Eficiența energetică și sursele regenerabile de energie reprezintă o bază importantă pentru dezvoltarea durabilă, pentru că ele contribuie la protecția mediului și a climei, la crearea de locuri de muncă la nivel local și la creșterea economică, la securitatea aprovizionării cu energie, la independența față de fluctuațiile prețului energiei, precum și la coeziunea socială și inovare. Instrumentele utilizate în politica pentru eficiența energetică sunt: dispoziții legislative, în special directive fixând norme de calitate, norme aplicabile procedurilor industriale (norme de emisii, de concepție, de exploatare), programe de acțiune în favoarea eficienței energetice, programe de ajutor financiar.*

***Cuvinte cheie:** eficiență, protecția mediului, utilizare rațională, acte normative, legi.*

1 Introducere

Energia este indispensabilă vieții pe Pământ. Ea există pretutindeni și reprezintă cauza producerii unor numeroase fenomene : mișcare, lumină, sunet, căldura etc. Există mai multe forme de energie, dar aproape întreaga energie de pe Pământ provine direct sau indirect de la Soare.

Spre deosebire de sursele de energie artificiale, obținute de om prin transformarea unei forme de energie în altă formă de energie (exemple: motoare, centrale termice, centrale eoliene etc.), sursele de energie primară sunt sursele de energie existente în natură și care pot fi folosite în mod direct.

Energia este o mărime scalară care reprezintă capacitatea unui sistem de a efectua lucru mecanic la trecerea dintr-o stare dată în alta.

Societatea actuală este un mare consumator de energie sub diferite forme, în industrie, transporturi, agricultură, în domeniul casnic etc. Consumul de energie pe cap de locuitor este considerat un indicator al nivelului de trai. Creșterea nivelului de trai nu poate avea loc fără o creștere corespunzătoare a consumului de energie. Din această cauză apare problema eficienței energetice.

Preocupările pentru utilizarea rațională a energiei este justificată și de creșterea costurilor purtătorilor de energie determinată de efortul, tot mai mare, depus pentru extragerea surselor, dar și de necesitatea limitării efectelor adverse ale energiei asupra mediului ambiant. Este evident faptul că eficiența energetică poate fi considerată, în prezent, ca cea mai ușor disponibilă, cea mai puțin poluată și cea mai ieftină resursă, dintre toate resursele existente.

Limitarea nivelului de poluante a mediului și menținerea rezervelor de materii prime și de energie pentru generațiile viitoare sunt principalele ținte ale analizelor privind eficiența energetică prin prisma coceptului de dezvoltare durabilă.

2 Directive, protocoale Europene

Deși, ca urmare a măsurilor luate, eficiența energetică a crescut considerabil în ultimii ani, se constată că mai există suficiente rezerve. ținând seama de aceasta, obiectivul pe care și-l asumă Uniunea Europeană este ca, pînă în anul 2020, eficiența energetică să crească cu 20%.

Autoritățile încearcă la nivelul Uniunii Europene să reducă risipa de energie prin informarea europenilor, dar și prin crearea directivelor, protocoalelor și altor acte care ar spori mobilizarea țărilor contractate spre soluționarea problemelor legate de eficientizarea consumurilor de energii.

Unele din acestea acte europene sunt :

- ✓ Protocolul cartei energiei privind eficiența energetică și aspecte legate de mediu, 17 decembrie 1994;
- ✓ DIRECTIVA 2006/32/CE A PARLAMENTULUI EUROPEAN ȘI A CONSILIULUI din 5 aprilie 2006, referitoare la eficiența energetică în utilizările finale și la serviciile energetice.

2.1 Protocolul cartei energiei privind eficiența energetică și aspecte legate de mediu, 17 decembrie 1994

Protocolul a fost adoptat în conformitate cu dispozițiile tratatului privind Cartea energiei care prevăd în mod expres posibilitatea negocierii unor protocoale și a unor declarații în vederea realizării obiectivelor și respectării principiilor Cartei.

Scopul protocolului dat constă în definirea principalelor politici pentru promovarea eficienței energetice ca o sursă importantă de energie și pentru reducerea, în consecință, a impactului negativ al sistemelor energetice asupra mediului. Mai mult, el oferă direcții privind dezvoltarea programelor de eficiență energetică, indică domenii de cooperare și oferă un cadru pentru dezvoltarea de acțiuni coordonate și de cooperare. Aceste acțiuni pot include prospectarea, explorarea, producerea, conversia, stocarea, transportul, distribuția și consumul de energie și pot să se refere la orice sector economic.

Obiectivele care trebuie să fie îndeplinite în urma semnării de către părțile componente a acestui protocol sunt:

- promovarea politicilor de eficiența energetică, compatibile cu o dezvoltarea durabilă;
- crearea condițiilor cadru care să-i determine pe producători și pe consumatori să utilizeze energia cât mai economic posibil, eficient și benefic pentru mediu, în special prin organizarea piețelor de energie eficiente și printr-o reflectare cât mai mare a costurilor și beneficiilor legate de mediu;
- încurajarea cooperării în domeniul eficienței energetice [1].

2.2 DIRECTIVA 2006/32/CE A PARLAMENTULUI EUROPEAN ȘI A CONSILIULUI din 5 aprilie 2006 , referitoare la eficiența energetică în utilizările finale și la serviciile energetice

O dată cu apariția problemei îmbunătățirea eficienței energetice în stadiul utilizării finale, gestionarea cererii de energie și încurajarea producerii de energie din surse regenerabile, dat fiind faptul că marja de manevră este relativ limitată pentru a mai putea acționa pe termen scurt sau mediu asupra condițiilor de aprovizionare și distribuție a energiei, pentru a construi noi capacități sau pentru a îmbunătăți transportul și a distribuția a apărut necesitatea adoptării unei directive.

În acest scop Parlamentul European și Consiliul Europei au decis implementarea directivei DIRECTIVA 2006/32/CE în care statele membre ar trebui să adopte obiective generice pentru promovarea eficienței energetice în utilizările finale asigurând creșterea continuă și viabilitatea pieței serviciilor.

Prezenta directivă are ca obiectiv, întărirea eficienței energetice în utilizările finale într-un mod profitabil în statele membre:

- prin stabilirea obiectivelor generice ca și a mecanismelor, a măsurilor de încurajare și a cadrului instituțional, financiar și juridic necesar pentru eliminarea barierelor comerciale și a imperfecțiunilor pieței care împiedică utilizarea finală eficientă a energiei;
- prin crearea condițiilor propice punerii în aplicare și promovării unei piețe a serviciilor energetice și furnizării către utilizatorii finali a altor măsuri care vizează îmbunătățirea eficienței energetice;
- statele membre trebuie să adoptă și să se străduie să realizeze un obiectiv generic național global în domeniul economiei de energie stabilit la 9% pentru al nouălea an de aplicare a prezentei directive, obiectiv care va fi realizat cu ajutorul serviciilor energetice și al altor măsuri ce vizează îmbunătățirea eficienței energetice;
- fiecare stat membru definește programele și măsurile proprii pentru îmbunătățirea eficienței energetice;
- statele membre încredințează cel puțin unei autorități sau agenții noi sau deja existente, sarcinile de control global și supraveghere a cadrului instaurat. Aceste organe verifică apoi realitatea economiei de energie care a rezultat din serviciile energetice și alte măsuri ce vizează îmbunătățirea eficienței energetice, inclusiv măsurile naționale existente vizând îmbunătățirea eficienței energetice și elaborează un raport cu privire la rezultatele obținute.

3 Acte legislative naționale

În ceea ce privește țara noastră, acțiunile ce vizează promovarea eficienței energetice sunt vizibile prin crearea unor acte legislative naționale ce reglementează domeniul dat cum sunt:

- ✓ LEGEA Nr. 142 din 02.07.2010 cu privire la eficiența energetică;
- ✓ HOTĂRÎREA Nr. 833 din 10.11.2011 cu privire la Programul național pentru eficiență energetică 2011-2020.

3.1 HOTĂRÎREA Nr. 833 din 10.11.2011 cu privire la Programul național pentru eficiență energetică 2011-2020

Programul național pentru eficiență energetică 2011-2020 stabilește politicile și acțiunile prioritare care urmează a fi implementate în perioada 2011-2020, pentru a răspunde provocărilor creșterii prețului energiei, dependenței de importul de resurse energetice și impactului sectorului energetic asupra schimbărilor climatice.

Scopul prezentului Program constă în sporirea eficienței energetice prin realizarea unor măsuri de eficientizare a consumului de energie în următoarele sectoare:

- ✓ sectorul transformărilor energetice, incluzând totalitatea activităților aferente: producerea energiei electrice și a energiei termice, transportul și distribuția energiei electrice, termice și a gazelor naturale, precum și consumul final al tuturor tipurilor de resurse energetice;
- ✓ sectorul industriei;
- ✓ sectorul construcțiilor;
- ✓ sectorul transportului;
- ✓ sectorul public.

Obiective globale. În vederea reducerii dependenței de importul de resurse energetice și impactului sectorului energetic asupra schimbărilor climatice, programul prevede următoarele obiective globale pentru Republica Moldova, raportate la anul de bază 2009:

- eficientizarea consumului global de energie primară cu 20% până în anul 2020;
- creșterea ponderii energiei regenerabile în totalul mixmului energetic de la 6% în anul 2010 până la 20% în anul 2020;
- creșterea ponderii biocombustibililor până la cel puțin 10% din totalul combustibililor utilizați în anul 2020;
- reducerea către anul 2020, cu cel puțin 25%, a emisiilor de gaze cu efect de seră, comparativ cu anul de bază 1990.

Obiective generale sectorul energiei electrice:

- stimularea investițiilor în producerea energiei electrice;
- promovarea producerii energiei electrice din surse regenerabile de energie;
- promovarea aparatelor de uz casnic și a produselor cu impact energetic care să corespundă standardelor de eficiență energetică ale Uniunii Europene.

Obiective specifice pentru îmbunătățirea eficienței energetice:

- promovarea producerii energiei electrice în regim de cogenerare, ca fiind una mai eficientă decât producerea energiei electrice și a energiei termice în mod separat. Randamentul global al centralelor electrice de termoficare noi, cu ciclu combinat nu va fi mai mic de 80 %, iar randamentul electric – 45-50 %;
- reducerea pierderilor în rețelele electrice de distribuție de la 13% în 2011 la 7-10% în 2020, fapt care impune o reducere anuală a pierderilor de 0,52% - 0,82%;
- formarea managerilor energetici pentru monitorizarea consumurilor în sectorul public;
- elaborarea de către autoritățile administrației publice locale a planurilor proprii de eficiență energetică la fiecare trei ani;
- stabilirea unor norme privind performanța energetică și ecologică a produselor cu impact energetic utilizate de către consumatorii finali;
- elaborarea unui program de eficiență energetică pentru sectorul industrial [3].

3.2 LEGEA Nr. 142 din 02.07.2010 cu privire la eficiența energetică

Prezenta lege creează cadrul juridic necesar aplicării Directivei Europene 2006/32/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 5 aprilie 2006 privind eficiența energetică la consumatorii finali și serviciile energetice .

Legea data are ca obiectiv reglementarea activităților menite să reducă intensitatea energetică în economia națională și să diminueze impactul negativ al sectorului energetic asupra mediului.

Scopul prezentei legi este crearea premiselor îmbunătățirii eficienței energetice, inclusiv prin fondarea și susținerea activității structurilor antrenate în elaborarea și în realizarea programelor, planurilor, serviciilor energetice, altor măsuri de eficientizare a consumurilor de energie, nominalizate în prezenta lege [4] .

Concluzii

Implementarea acestor legi este ca o inițiere în ceea ce privește rolul R. Moldova privind acțiunile ei în scopul eficienței energetice. Cadrul legislativ ar asigura eficiența acțiunilor de prospectare, exploatare, producere, conversie, stocare, transport, distribuție și consumul de energie și resurse energetice fără ca bugetul statului să participe într-o formă sau alta în asigurarea acestor acțiuni. Nici într-o țară, care a atins rezultate semnificative în eficiența energetică, n-a fost neglijat rolul mobilizator al Codurilor și Standardelor.

Totodată, trebuie de recunoscut și faptul că din partea consumatorilor de resurse energetice și energie electrică se simte o rezistență la schimbare (a produce mai mult cu același consum energetic). Motivația acestui comportament al agentului economic este foarte diversificat și, în majoritatea cazurilor, bine argumentată.

Anume pentru aceste situații și cazuri este binevenit cadrul legislativ, care obligă consumatorul de a practica obligatoriu activitățile respective fără dreptul de a obține unele excepții sau scutiri.

În cazul când sunt bine determinate prioritățile de dezvoltare a țării și modalitățile de obținere sau realizare a acestor priorități un rol deosebit de important îl are mecanismul de sancționare a responsabilităților de realizare a politicii statului indiferent de locul responsabilului pe scara ierarhică – de la ministru pînă la un agent economic. Însă în prezent înca nu sunt adoptate astfel de legi care ar putea în un mod mai puțin plăcut dar efectiv de sesizat populația că resursele energetice au și ele un sfârșit .

Bibliografie

1. *Protocolul cartei energiei privind eficiența energetică și aspecte legate de mediu, 17 decembrie 1994.*
2. *DIRECTIVA 2006/32/CE A PARLAMENTULUI EUROPEAN ȘI A CONSILIULUI din 5 aprilie 2006, referitoare la eficiența energetică în utilizările finale și la serviciile energetice.*
3. *HOTĂRÎREA Nr. 833 din 10.11.2011 cu privire la Programul național pentru eficiență energetică 2011-2020.*
4. *LEGEA Nr. 142 din 02.07.2010 cu privire la eficiența energetică.*